

○ Den centrale plads i Skopje med den 15 meter høje Aleksander den Store statue. På Vodno bjergets top i baggrunden (lidt t.h. for »pinden«) anes Millenium Cross med lys i.

○ Morfar og 5 måneder gamle Saga i hejsen på vej til toppen af Vodno bjerget. Ingen højdeskærk at spore her.

FOTO: ROSE MARIA A. KØHLER

Skopje - en monumental oplevelse

Nordmakedoniens hovedstad Skopje er fuld af statuer og gæstfri indbyggere. Far, datter og fem måneder gammel baby var på et forårsbesøg i byen

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@mja.dk

Det er et afbud der fører til, at jeg er på vej på forlænget weekend til Skopje med min voksne datter og mit yngste barnebarn Saga på fem måneder.

Hvordan er det nu med sådan en lille størrelse? Skriger hun hele tiden og får vi sovet om natten. Det vil tiden vise. Det starter med en del bal-lade i barnestolen fra bagsædet på vej til Hamborg, men mor og morfar er ved godt mod og ser frem til mødet med det lille Balkanland. Flyet bliver forsinket en time. Det skyldes til dels, at den overvejende del af passagererne, som består af jævne, modne kvinder med tørklæder og små vejrbidte mænd med store hænder, ikke har været om bord på et fly før og ikke lige kan finde deres sæde. Det er utroligt så stor en forskel, det gør, når næsten alle står og strander med boardingcard og håndbagage i midtergangen i stedet for at sørge for, at de bagfrakommende kan passere.

Klokken lander på 1:30, før der falder ro på det lille selskab på hotellet. 5:30 er lille Saga klar til morgenmad. De næste to dage noterer vi minarentens klagesang, men denne morgen skal der mere til.

Mother Teresas fødeby

Hotellet ligger lige hvor det charmerende gamle Bazar-kvarter begynder og kun 3 – 400 meter fra byens centrale plads. De tidlige morgen-timer er kølige her i slutningen af marts, men solen stråler fra en blå himmel, og temperaturen når snart op på knapt 20 grader. Der er statuer overalt forestillende: Ryttere til hest, mødre med børn, helte og kulturpersonligheder, samt Mother Teresa, hvis fødeby vi befinder os i. En del

nye pompose bygninger er også opført for at underbygge fortællingen om den slaviske makedonske nation, som indtil 1991 var en del af Jugoslavien. Heraf navnet »FYR of Macedonia« (Former Yugoslav Republic).

En skov af statuer

I 2014 besluttede regeringen, med præsident Nicola Gruevski i spidsen, sig for projektet med statuer og pompose bygninger i centrum. Der blev afsat 80 millioner euro, men regningen endte på knapt 700 millioner euro. Overskridelsen skyldtes til dels, at Gruevski formentlig fik kanaliseret 80 procent af midlerne ind på sine egne konti. Da man fattede mistanke om dette og andre kreative tiltag, fik han frataget sit pas, men det lykkedes ham at rejse til Ungarn lige før årsskiftet, hvor han har søgt asyl hos den ungarske præsident Viktor Orbán. De to er vist rigtige venner. Flugten skal være foregået i en ungarsk diplomatbil. Statuerne står der endnu. Nogle er store, - andre er gigantiske og på sokler som er overdimensionerede og ualmindeligt grimme.

Midt på det centrale torv står en 15 meter høj udgave af Alexander den Store på en stejle hest. Broerne over floden Vardar har statuer langs rækværket med få meters mellemrum. Det er bizart og man tror næsten ikke sine egne øjne.

Frokosten indtages i byens charmerende gamle bazar der stammer helt tilbage fra det osmanniske rige. Det foregår udendørs med en pelshandler som nærmeste nabo. Familien ved siden af indtager uendelige mængder af grillet kød. Vi klarer os med en salat og et meget lille fad med bagte bønner og nogle græsk-agtige farsruller, til deling.

Regningen lander på svimlende

60.- kr. incl. fadøl - for to personer! Her skal man erindre at en standard månedsløn ligger på 300 euro (cirka 2250 kr.) hvis man eksempelvis arbejder i et supermarked. Kvarteret er fyldt med filigran-sølvbutikker og en del små bikse med køleskabsmagneter og tingeltangel. Er man på gavejagt er det svært, men atmosfæren fejler ikke noget.

Skopjes centrum er dejligt over-skueligt og da vi går til køjs ved 20-tiden, har vi ganske godt styr på, hvor det meste ligger. Vi har lavet en aftale med taxachaufføren Artan, som hentede os i lufthavnen. For 35 euro vil han køre os ud til Matka-kløften hvor man kan sejle i båd og derefter tage os op ad bjerget Vodno, til det sted hvorfra man tager hejsen op til det store kors, som kan ses fra hele hovedstaden. Artan taler godt engelsk, og vi forklarer ham, at vi gerne vil opleve ting som ikke er turistede. Jeg spørger ind til landets spritnye navn Nordmakedonien.

Grækerne har hidtil blokeret for landets optagelse i EU og Nato, fordi de gør krav på navnet Makedonien, som er en stor provins i det nordlige Grækenland. I februar afgjordes det, at man kunne få lov til at kalde sig Nordmakedonien, så nu ligger vejen åben for det EU og Nato, som de fleste her håber på vil betyde øget velstand og mindre korrup-tion.

Sejltur på Matka-søen

Allerede ved 9-tiden er vi fremme ved søen som ligger bag en stor dæmning. 12 – 15 nymalede småbåde med soltag er klar og vi toffer sindigt afsted de 4 kilometer t/r med en venlig og serviceminded ung mand ved roret. Det meste af sejlad-sen foregår i skygge på grund af de stejle klipper. Man kan let forestille sig at dette sted er et trækplaster om sommeren, når temperaturen nede i byen ligger fast omkring de 40 grader.

Nogle fjolser er ved at bestige de yderst stejle og porøse klipper uden sikkerhed af nogen art. En uniformeret mand fløjter efter dem, men de vender det dove øre til.

Herefter går turen op ad Vodno-bjerget til et rigtigt udflygtssted med legepladser, souvenir- og madboder. Det er herfra at man tager hejsen det sidste stykke op til Millenium Cross. »Ha det bra!« siger manden, samt noget vi ikke forstår og dirigerer os ind i kabinen.

Korset skal være verdens største, men det er helt sikkert ikke, verdens smukkeste. Det ligner et gigantisk fletværk af armeringsjern som venter på at blive beklædt med beton. Udsigten er storslået. Temperaturen er kølig og en masse vandrere drik-

ker varm the og øl såvel udendørs som inde i et rundt rustikt lokale, hvor en brændeovn i form af en olietønde fanger ens blik.

Før vi på tilbageturen bliver sat af på hotellet kører Artan os gennem to af Skopjes roma-kvarterer. Man er ikke i tvivl om indbyggernes etnicitet. Store bunker af affald i vejsiden, kan skyldes flere ting. Skodaen må helt ned i 1. gear, da vi kører gennem et uendeligt marked af blandt andet kinesisk og tyrkisk tøj og sko af tvivlsom kvalitet. Det vrimler med mennesker overalt. Markedet er dagligt, men særligt stort i weeken-den. Her ser vi de første hestevogne, der udfører taxakørsel eller henter gammelt pap eller udtjente hvideva-rer til skrot.

Vi har bemærket at flere moskeer er under opførelse rundt omkring i byen. Vores chauffør siger, at det er tyrkerne der betaler for dem. Det sidste vi skal se er en mørkeblå Fiat 500, som her er lavet på licens under navnet Zastava, og som han har fået sat i stand med originale reservedele. Han har faktisk to af de biler og lig-ner en nyforelsket, når han omtaler køretøjerne. Vi er ikke specielt til biler, men fornemmer at han har et udækket behov for at vise dem frem. Måske konen ikke er ved at falde i svime over hans samlermani.

Meget autentisk

Vi kommer tilfældigvis forbi en grå/ brun bygning, der godt kunne være opført i starten af Titos regeringspe-riode og ikke er blevet vedligeholdt siden. Museu, står der med store typer over indgangen. Vi kigger ind på den uniformerede mand bag lugen: »It's free!« siger han og slår ud med armen.

Indendøre er der mørkt og

○ Grækerne har hidtil gjort krav på navnet Makedonien, som er en stor provins i det nordlige Grækenland. I februar afgjordes det, at man kunne få lov til at kalde sig Nordmakedonien

indelukket og vi går hurtigt forbi en masse gammel keramik. En le-vende kat får sig en middagslur på kalechen af en antik sort hestevogn. Meget autentisk! Et afsnit omhand-ler jordskælvet i Skopje den 26. juli 1963. På 17 sekunder ødelagdes 80 procent af byens huse. 1100 omkom og 120.000 blev gjort hjemløse. De sort/hvide fotografier af skrækslag-ne mennesker taler for sig selv. Man har rekonstrueret et rum med revner i væggene og hvor inventaret ligger hulter til bulter på gulvet.

Jeg har selv prøvet en jordrustelse et par gange. Det er meget ubeha-geligt og som oftest overstået, før man får taget sig sammen til at gøre noget fornuftigt.

Vi finder et supermarked som bugner af fåre- og gedest til næsten ingen penge. Der er såvel feta-udga-verne (det der kun må hedde salatost i Danmark) og de gule modnede. Det er en dødssynd at rejse hjem fra et Balkanland uden at have kufferten fuld af fåre- og gedest.

Kvaliteten er helt i top og kan ikke sammenlignes med de danske produkter.

På værelset har vi gået og drukket af en 40,- kroners rødvin af den lokale drue »Vranec«. Den er tem-melig ordinær og uinteressant. Det skal retfærdigvis nævnes, at der er et ganske stort udvalg af godt øl på byens restauranter, såvel på flaske som fra fad.

Rejsen med babyen

Hvordan er det så at rejse med en baby på fem måneder? Det er da rig-tig hyggeligt. I hvert fald så længe at moderen står for 90 procent af slæ-bet. Det er jo lidt af en gave at være sammen med sin 31-årige datter og fem måneder gamle barnebarn i tre og et halvt døgn, når man ellers til daglig bor i hver sin ende af landet. Indrømmet, - der var lige et par gange hvor man godt kunne have sunket maden og øllen lidt langsom-mere, men når man er far til fem, er det lidt som om, at man har oplevet den situation før.

Heldigvis er sådan en lille spradebasse overordentlig charmerende det meste af tiden, så man tilgiver hurtigt og husker kun på de gode stunder. Et barn er tillige den korteste vej til et smil og til en kontakt med de lokale.

Nordmakedonien er også et charmerende bekendtskab. Forbav-sende mange taler et godt engelsk og gæstfriheden, ja – den er helt udenfor kategori.

I artiklen om Gdansk 30.3. var forfatterens navn desværre gleadet ud. Den var skrevet af Henrik Köhler.

○ Museumsbesøg: Køkken der er indrettet, som det har set ud i mange hjem efter jordskælvet i 1964.

○ Matka kløften, hvor mange lokale og turister tager sig en bådturn væk fra storbyens larm

○ Midt i Skopjes delvis pompose centrum kører en hestevogn rundt og indsamler karton og diverse affald til genbrug.

○ Bazarområdet fra Osmanner-tiden er stort og med rigeligt mange smykkebutikker, men atmosfæren er uforlignelig.